

NATUURHISTORISCH MAANDBLAD

Orgaan van het Natuurhistorisch Genootschap in Limburg.

Hoofdredactie: G. H. Waage, Prof. Pieter Willemsstraat 41, Maastricht, Telefoon 3605. **Mederedacteuren:** Jos. Cremers, Looiersgracht 7, Maastricht, Tel. 2294. Dr. H. Schmitz S. J., Ignatius College, Valkenburg (L.), Telef. 35. R. Geurts, Echt. **Penningmeester:** ir. P. Marres, Villa „Rozenhof“, St. Pieter-Maastricht, Postgiro 125366 ten name v.h. Nat. hist. Gen., Maastricht. **Drukkerij** v.h. Cl. Goffin, Nieuwstr. 9, Tel. 2121.

Versijnt **Vrijdags** voor de Maand. Vergad. van het Natuurhistorisch Genootschap (op den eersten Woensdag der maand) en wordt aan alle Leden van het **Natuurhistorisch Genootschap in Limburg** gratis en franco toegezonden. Prijs voor niet-leden f 6.00 per jaar, afzonderlijke nummers voor niet-leden 50 cent, voor leden 30 cent. Jaarl. contributie der leden f 3.50. Auteursrecht voorbehouden.

INHOUD: Aankondiging Jaarlijksche Vergadering op 2den Pinksterdag, 1 Juni. — Aankondiging Maandelijksche vergadering op Woensdag 6 Mei e.k. — Nieuwe Leden. — Verslag van de Maandelijksche Vergadering op Woensdag 1 April 1936. — H. Schmitz S. J. Nieuw overzicht van het systeem der Termitoxeniidae. — C. Willemse. Une excursion orthoptérologique aux îles Canaries. — J. E. van Veen. Die Cytheridae der Maastrichter Tuffkreides und des Kunrader Korallenkalkes von Süd-Limburg. III. Die Gattungen Loxoconcha, Monoceratina, Paracytheridea, Xestoleberis, Cytheropteron und Cytherura. (Fortsetzung). — Robert Leruth. Exploration biologique des cavernes de la Belgique et de Limbourg hollandais. XXIe Contribution. Deuxième liste des grottes visitées. (Suite).

DE JAARLIJSCHE VERGADERING

wordt gehouden op 2en Pinksterdag, 1 Juni, te Heerlen.

Er zal een bezoek gebracht worden aan het Museum van Prof. Dr. Jongmans en aan de Oudeheidskamer, onder leiding van den heer P. Peters. Bijzonderheden in het volgende nummer.

De Maandelijksche Vergadering wordt gehouden

WOENSDAG DEN 6^{EN} MEI 1936
te 6 uur in het Museum.

NIEUWE LEDEN.

A. Hustinx, Directeur Twentsche Bank, Bredestraat 10, Maastricht; F. W. Pijls, l.i., Pr. Mauritslaan 40, Beek (L.).

VERSLAG VAN DE MAANDELIJSCHE VERGADERING OP WOENSDAG 1 APRIL 1936.

Aanwezig de Dames: A. Kemp-Dassen, B. v. Itallie en H. v. Schaik, benevens de Heeren: Jos. Cremers, P. H. Schmitz S. J., P. Marres, L. Grosier, M. Kemp, J. Beckers, H. Kortebos, A. Kostermans, J. Visser, D. v. Schaik, J. Mommers, L. Grégoire, E. Kruytzer, F. Pyls, A. Kengen, G. Panhuyzen, J. Rijk, J. Maessen, Br. Christophorus. H. Jongen en G. Waage.

Na opening der vergadering door den Voorzitter krijgt de heer **Waage** het woord. Reeds vroeger is op een der vergaderingen gesproken over „zingende muizen“. Reeds twee maal kregen we een doode muis, die tijdens het leven zong, maar we hadden ons hiervan zelf niet kunnen overtuigen. Ditmaal ben ik in het bezit gekomen van een levende huismuis, die zingt. Het dier maakt een geluid, dat hoewel veel zwakker, doet denken aan het geluid van een kanarie, een andere maal aan dat van jonge zwaluwen. De aanwezigen konden zelfs op eenigen afstand het geluid duidelijk hooren. De oorzaak hiervan is te zoeken in een vernauwing van de luchtpijp door parasitaire rondwormen. Wanneer het dier rustig ademhaalt is een zacht geruisch te hooren, maar wordt het onrustig en gaat het sneller ademen, dan treedt het boven aangeduide geluid op. Door de vernauwde luchtpijp kan de lucht moeilijk passeeren en ontstaat het fluitende geluid, dat in een rustige omgeving zeer irriterend kan worden, vooral als men de herkomst er niet van kent. Het gedemonstreerde exemplaar dankt spreker aan den leerling J. den Burger uit Eijsden.

De heer **Rijk** vertoont de volgende belangrijke vangsten uit 1935.

Lycaena corydon Poda, ♂, Bunde 23—8—'35.

Leucania vitellina, Hb. Meerssen, 11—10—'35, tot nog toe in Nederland alleen 2 exemplaren gevangen en wel in 1924 te Ubbergen en te Leuvenum.

Grammesia trigammica Hufn. var. *bilineata*, Meerssen, 1—7—'35.

Cosmia paleacea Esp. 2 ex. Meerssen, 15—8 en 31—8—'35, overigens alleen bekend van Maastricht, Breda en Nederhorst den Berg.

Xanthia ocellaris Bkh, Meerssen, 11—10—'35.

Xanthia citrargo L. Meerssen, 11—10—'35.

overigens alleen bekend van Venlo, 's Bosch en Ginneken.

Xylina ornitopus Rott. Meerssen, 13—9—'35.

Bovendien bevond zich onder de door hem van Ir. G. A. Graaf Bentinck toegezonden micro's een voor Nederland nieuwe soort, n.l.

Pyrausta ciliaris Hb., leeft op *Carex*. Komt in Duitsland voor doch is ook daar zeldzaam.

Verder toont hij een tot een schuitje saamgesponnen breede grasspriet met een spinsel afgedekt, waarin een pakket spinneneieren.

Ten slotte toont de heer Rijk een nest, waarschijnlijk van een dwergmuis.

Dezer dagen vond hij in een hollen weg bij Meerssen in een paar sleedoorns, doorgroeid met Clematis, een 12-tal voorwerpen, bol- en half bolvormig; de grootste als een koolraap. Zij bestonden uit zaadpluis van Clematis, vermengd met wat mos, wat bleek, toen hij 't kleinste uitploos.

Pater Schmitz S.J. doet vervolgens een mededeeling over „Nieuw overzicht van het systeem der Termitoxeniidae”. (Zie artikel in dit nummer).

Ten slotte toonde de heer Kortebos eenige doozen met prachtig opgezette vlinders en rupsen en vertelde, hoe hij te werk gaat bij het prepareren van rupsen.

Hierna werd de vergadering door den Voorzitter gesloten.

NIEUW OVERZICHT VAN HET SYSTEEM DER TERMITOXENIIDAE

door

H. Schmitz S.J.

Het laatste overzicht over de Termitoxeniidae gaf ik bij gelegenheid van het VI. Internationale Entomologencongres in September 1935 te Madrid. Het is dus nog niet zoo lang geleden, en er zou geen reden zijn, om er nu reeds op terug te komen, ware het niet, dat ik ondertusschen nieuwe genera en soorten heb leeren kennen, die tot wijziging van mijn vroeger systeem aanleiding geven.

Ik verdeelde in 1935 de 27 soorten, die mij toen door autopsie bekend waren — alle op vier na — over de volgende veertien genera: 1. *Ceylonoxenia* n.g. ¹⁾, typus *butteli* (Wasm.) = *Termitoxenia butteli* Wasm. Hiertoe behoort waarschijnlijk ook *T. bugnioni* Wasm. 2. *Clitelloxenia* Kemner, typus *hemicyclia* Schmitz, verdere soorten: *assmuthi* Wasm., *clitellaria* Schmitz, *peradeniyae* Wasm., *longiceps* Schmitz, *marshalli* Schmitz i.l. Een andere nog onbeschreven soort van dit aziatische genus bevindt zich in het bezit van ons medelid P. Dr. Assmuth. 3. *Indoxenia* n.g. ²⁾, typus *heimi* (Wasm.) = *Termitoxenia heimi* Wasm. Verder: *T. wasmanni* Schmitz i.l. en *T. flavescens* Schmitz i.l. 4. *Javanoxenia* Kemner, typus *punctiventris* (Schmitz) = *Termitoxenia punctiventris* Schmitz. Bovendien: *J. fransseni* Schmitz. 5. *Odontoxenia* Schmitz, typus *brevirostris* Schmitz. 6. *Pseudotermitoxenia* Shiraki, typus en eenige soort *nitobei* Shiraki. 7. *Ptochomyia* Silvestri, typus en tevens

Fig. 1. *Termitoscrofa pinguissima* n. g. n. sp.
Mikroph. $\times 14$.

de eenigste soort: *afra* Silv. 8. *Termitomyia* Wasm., typus *T. mirabilis* Wasm. Verder *T. gracilis* Reichensp. 9. *Termitophilomyia* n.g. ³⁾, typus *braunsi* (Wasm.) = *Termitoxenia (Termitomyia) braunsi* Wasm. 10. *Termitosagma* Reichensp., typus en eenige soort *henningsi* Reichensp. 11. *Termitosphaera* Wasm., typus en eenige soort *fletcheri* Wasm. 12. *Termitostroma* Reichensp., typus *schmitzi* Reichensp. 13. *Termitoxenia* Wasm. emend., typus *havilandi* Wasm. Tot dit genus meende ik toen te mogen rekenen *T. pseudonanna* Schmitz i.l. en waarschijnlijk ook *Termitoxenia jägerskioeldi* Wasm. 14. Een onbekend genus, vertegenwoordigd door *Termitoxenia formosana* Shiraki.

De volgorde in deze opsomming der genera is alphabetisch. Zou men een natuurlijke rangschikking wenschen, dan zou waarschijnlijk aan de spits moeten staan een zeer merkwaardig nieuw genus, dat mij onlangs door het Britsch Museum ter determinatie werd toegezonden. Het is in vele opzichten primitiever georganiseerd dan alle tot nu toe bekende Termitoxeniidae. De vorm van den kop wordt in den loop der imaginale ontwikkeling niet veranderd, de monddeelen zijn hypognath, niet prognath, en vormen een langen naar onder gericht snuit. De thoraxbovenzijde vertoont ongeveer 40 rechtopstaande haren, hetgeen bij geen enkele andere Termitoxeniide, maar ook bij geen Phoride voorkomt en dus voorloopig phylogenetisch onverklaarbaar is. Het achterlijf is zeer groot, boonvormig, met gladde, vuilwitte huid, die iets steviger is dan bij de andere Termitoxeniidae. Van het eerste segment, dat bij alle andere familieleden geheel met het tweede vergroeid en niet duidelijk te herkennen is, vinden we hier een goed ontwikkelde dorsale chitineplaat. Ook de conische eindsegmenten zijn minder gespecialiseerd dan gewoonlijk, ook daar vindt men dorsale en ventrale chitineplaatjes en als aanhangsels van het tiende segment echte en normale cerci. Ter kennismaking met dit nieuwe genus, dat ik *Termitoscrofa* genoemd heb, geef ik een foto van de tot nu toe eenigste soort, *T. pinguissima* m. (Fig. 1), later elders ook een sterk vergrootte foto van het